

OPPLAND
fylkeskommune

Handlingsprogram 2018–2019

REGIONAL PLAN FOR FOLKEHELSE
I OPPLAND 2018–2022

HOVEDMÅL 4.1 OPPLAGT MED FOLKEHELSE PÅ DAGSORDEN

Strategi – hva skal gjøres	Tiltak – hvordan gjør vi det	Når	Ansvarlig	Samarbeidspart
Delmål 4.1.1 Godt kunnskapsgrunnlag				
Ny folkehelse- og levekårsundersøkelse gjennomføres og tas i bruk	Basert på spørreundersøkelser til kommunene er Østlandsforskning engasjert i arbeidet med ny folkehelse- og levekårsundersøkelse etter utlysning på Doffin	Vinter 2018	OFK	Østlandsforskning
	Spørreskjemaet revideres basert på prosess med spørreskjema, tilbakemelding fra kommunene, samt nasjonal mal/ andre undersøkelser og sendes REK, SND	Februar Mars 2018	OFK	ØF
	Invitasjon til kommunene sendes ut med informasjon om datainnsamlingen i samarbeid med lag og foreninger, evt. elektronisk for deler av målgruppen	Mars 2018	OFK	ØF
	Kommuner engasjerer lag og foreninger	Mai 2018	Kommuner	
	Mobilisering av deltagelse	Sept. 2018	OFK	ØF og kommuner
	Datainnsamling	Sept. 2018	ØF/Kommuner	Lag og foreninger
	Analyse	Høst 2018	ØF	
	Formidling og bruk av undersøkelsen i kunnskapsgrunnlag	Vinter 2019	OFK og kommuner	Østlandsforskning
	Ferdige rapporter	Desember	ØF	OFK
Ungdataundersøkelsen gjennomføres i alle de videregående skolene og tas i bruk	Avtale mellom Kompetansesenteret for RUS (KoRus) og Oppland fylkeskommune om gjennomføring i de videregående skolene	Vinter 2018	OFK	KoRus
	Informasjon på rektormøter, til elevtjenesten og elevrådene	Vinter 2018	OFK	
	Datainnsamling	Vår 2018	KoRus	OFK
	Ferdige rapporter og oppfølgingsmøter med skolene	Høst 2018	KoRus	OFK
Økt kompetanse på, og formidling av statistikk og analyse	Fylkeskommunen deltar i KS sitt kompetanseprogram for styrking av fylkeskommunens arbeid med statistikk og analyse	Vår 2018	OFK	KS
	Kurs i grunnleggende kunnskaper i statistikk og analyse	Høst 2018	OFK	Høgskole/ØF
Indikatorer på well-being/livskvalitet, psykisk helse og livsmestring utvikles og implementeres	Rapport på måling av livskvalitet utarbeides nasjonalt	Vår 2018	Hdir NOVA	
	Vurdering av andre undersøkelser/forskning nasjonalt og internasjonalt på tematikken	Vår 2018 Høst 2018	OFK ØF	
Stimulere til at nye maler for folkehelseoversikt utvikles og benyttes	Medvirkning med kommunene om hva de har behov for av endringer ifht. eksisterende mal	Løpende	OFK	Kommuner

Strategi – hva skal gjøres	Tiltak – hvordan gjør vi det	Når	Ansvarlig	Samarbeidspart
Statistikk- og analysearbeidet regionalt samordnes	Ta med samarbeid og samordning inn i hovedavtalene mellom de regionale partene	Løpende	OFK	Fylkesmannen NAV Sykehuset Innlandet, KoRus
	Vurdere behov for opprettelse av en samordnet statistikkside for fylket	Høst 2018	OFK	FMOP
Delmål 4.1.2 God kompetanse på tverrsektorielt folkehelsearbeid og medvirkning				
Stimulere til deltagelse i nasjonale og internasjonale nettverk etter kommunenes og fylkets behov	Deltagelse på Sunne kommuners nettverkssamling i Rana 20.-21.april	Vår 2018	OFK	Sunne kommuner Kommuner
	Deltagelse på Nasjonal folkehelsekonferanse Andre nettverkssamlinger	Høst 2018	OFK	Hdir, Kommuner
Stimulere til et velfungerende nettverk for kunnskapsutvikling, evaluering og kunnskapsdeling mellom kommuner, regionale og statlige aktører, forsknings- og kompetansemiljøer	Oppstart for kommunene i Program for folkehelsearbeid med workshop på evalueringsmetodikk og tverrfaglig prosjektledelse	3-4. sept. 2018	OFK	ØF, HINN, NTNU, KoRus
	Fagdag på tverrsektorielt folkehelsearbeid	Høst 2018	OFK	ØF, HINN, NTNU, Korus
	Folkehelsesamling i Innlandet	8. nov. 2018	KS, OFK, HFK	FMOP, FMH
Stimulere til god tverrsektoriell samhandling	Rutiner og prosedyrer for tverrsektoriell samhandling innarbeides i internkontroll/kvalitetssystem	Løpende	OFK	Frivillige organisasjoner, FMOP, Hdir, Kommuner
Stimulere til gode medvirkningsprosesser lokalt og regionalt	Planveiledning Gode rutiner/prosedyrer for bruk av rådene tidlig Rikspolitiske retningslinjer for barn og unges medvirkning benyttes	Løpende	OFK	FMOP, Kommuner
Delmål 4.1.3 God kobling mellom folkehelsearbeidet og planarbeidet				
Stimulere til at folkehelseperspektivet ivaretas i kommunale og regionale planer	Data fra folkehelseundersøkelsen og Ungdata bearbeides inn i kunnskapsgrunnlaget til planstrategien	2019	OFK	Kommuner, ØF og KoRus
	Folkehelsesjekklistar på PlanOppland	2018	OFK	MFOP
	Folkehelseperspektivet ivaretas på Regionalt planforum	Løpende	OFK	FMOP, SVV
	Sjekklistar for folkehelseperspektivet innarbeides i fylkeskommunens og kommunenes kvalitetssystem	Løpende	OFK	Kommuner

Hdir = Helsedirektoratet
FHI = Folkehelseinstituttet
OFK = Oppland fylkeskommune
HFK = Hedmark fylkeskom FMOP =

Fylkesmannen i Oppland
SVV = Statens vegvesen
KS = Kommunenes sentralorganisasjon
ØF = Østlandsforskning

NOVA = Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring
KoRus = Kompetansesenteret for Rus
HINN = Høgskolen i Innlandet

NTNU = Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet

HOVEDMÅL 4.2 DET ER OPPLAGT AT ALLE HAR GOD PSYKISK HELSE, TRIVSEL OG LIVSKVALITET

Strategi – hva skal gjøres	Tiltak – hvordan gjør vi det	Når	Ansvarlig	Samarbeidspart
Delmål 4.2.1 Helsefremmende barnehager og skoler				
Stimulere til utvikling av ordningen helsefremmende barnehager og skole videreutvikles	Revidere kriteriene for helsefremmende videregående skole	Høst 2018	OFK, FMOP	Andre fylker, kommuner, Hdir
	Revidere kriteriene for sunne kantiner	Høst 2018		
	Utvikle helsefremmende kriterier for barnehager og grunnskoler	Vår 2019		
Stimulere til at alle barnehager og skoler etablerer internkontrollsystem som ivaretar bestemmelsene i forskrift om miljørettet helsevern	Innspill til aktuelle kommunedelplaner Vurdere ny fagdag om barn og unges arbeidsmiljø	Hele året Høst 2018	FMOP	OFK, Hdir
	Styrke og samordne tilsyn med mat og måltider i barnehage, skole og SFO, som del av tilsyn med miljørettet helsevern i barnehager og skoler	Vår 2019		
Stimulere til helsefremmende tiltak i barnehager og skoler	Samarbeide om utvikling av helsefremmende tiltak for bedre trivsel, psykisk helse og livskvalitet for alle barn og unge	Høst 2018	OFK	Kommuner, FMOP
	Personlig økonomi som tema i skolen. UE som samarbeidspartner	Vår 2019	OFK	EU
Stimulere til at det utvikles kunnskapsbaserte tiltak, verktøy og arbeidsmåter for helsefremmende og styrkebasert tilnærming i skoler, barnehager og disse arenaers samhandling med relevante aktører i lokalmiljøet (foreldre, frivillige lag og foreninger, helse- og sosialtjeneste)	Erfaringsutveksling mellom kommunene som deltar i programmet fra 2017	8. februar 2018	OFK	FMOP, NAV, ØF, HINN, NTNU, KoRus
	Dialogmøte med frivillige organisasjoner	14. februar 2018	OFK	Frivillighet Norge
	Informasjons- og inspirasjonsmøte om Program for folkehelsearbeid	5. april 2018	OFK	FMOP, NAV, ØF, HINN, NTNU, KoRus
	Erfaringsoverføring fra Re kommune om styrkebasert tilnærming og SMART Oppvekst Erfaringsoverføring fra andre kommuner/tiltak	6. april 2018	OFK	FMOP Gjøvik-regionens miljøtilsyn
	Søknadsfrist for kommunene	1. juni 2018	OFK	
	Utvelgelse og nye samarbeidsavtaler	Sommer 2018	OFK	FMOP, NAV, ØF, HINN, NTNU, KoRus
	Oppstart med nye kommuner	3.-4. sept. 2018	OFK	FMOP, NAV, ØF, HINN, NTNU, KoRus, FHI, Hdir

Strategi – hva skal gjøres	Tiltak – hvordan gjør vi det	Når	Ansvarlig	Samarbeidspart
Stimulere til at styringsdata på well-being/livskvalitet, psykisk helse og livsmestring for barn og unge utvikles og implementeres	Vurdering av parametere inn i evaluering av Program for folkehelsearbeid i tråd med rapport på måling av livskvalitet som utarbeides nasjonalt	Vår 2018 Høst 2018	OFK	Hdir, FHI, NOVA, FMOP, NAV, ØF, HINN, NTNU, KoRus
Stimulere til at kommunene i og utenfor folkehelseprogrammet opplever god kompetansestøtte	Kompetansestøtte, workshops og fagdager	Vår 2018 Høst 2018	OFK	ØF, HINN, NTNU, KoRus
	Vurdere behov for fagdager til alle kommuner	Høst 2018	OFK	FMOP, NAV, ØF, HINN, NTNU, KoRus
Stimulere til at samarbeid mellom kommuner, kompetanse og forskningsmiljøer forsterkes	Workshops og fagdager hvor kommuner og kompetanse- og forskningsmiljøene deltar	Vår 2018 Høst 2018	OFK	HINN, NTNU, KoRus,
	Legge til rette for praksisnært bachelor-, master- og phd-arbeid i kobling mot folkehelsearbeidet	Vår 2018 Høst 2018	OFK	HINN, NTNU
	Høgskolemiljøene er med i samarbeidsutvalget og i folkehelseforum	Løpende	OFK	HINN, NTNU
	OFK kobles til kompetansemiljøenes FOU-grupper	Vår 2018	HINN	OFK
Delmål 4.2.2 Helsefremmende og trygge lokalsamfunn og nærmiljø				
Stimulere til kunnskapsbasert tettsteds- og boligutvikling	Planveiledning med god kobling mellom folkehelse, trafikkssikkerhet og miljøretta helsevern	Løpende	OFK, Gjøvik-regionen	FMOP, SVV, Høgskole og forskningsmiljøene
Stimulere til inkluderende møteplasser som fremmer sosial kontakt, naturopplevelser, fysisk aktivitet og friluftsliv	Oppfølging av Nasjonal gåstrategi og ny handlingsplan for fysisk aktivitet	Løpende	OFK FMOP	Kommuner, SVV Frivillige lag og foreninger
Stimulere til utvikling av aldersvennlige og universelt utformede samfunn, der alle kan delta på en likeverdig måte uavhengig av funksjon og økonomi	Planveiledning Fagdager Workshops Erfaringsdeling	Løpende	OFK FMOP	Kommuner
Stimulere til arbeid med ”hjertesoner” og aktiv transport for barn og unge	Planveiledning Fagdager og informasjon	Løpende	Trygg Trafikk	OFK Kommuner FMOP, SVV
Stimulere til aktiv transport i nærmiljøet	Planveiledning med fokus på å trygge gang- og sykkelveier, stier og gutuer, belysning	Løpende	OFK FMOP	Trygg Trafikk, SVV
Stimulere til god kobling mellom folkehelse- og trafikkssikkerhetsarbeidet lokalt	Bidra i godkjenningsordningen trafikkssikker fylkeskommune og kommuner Planveiledning og koblinger på de ulike arenaene		OFK	SVV, Kommuner

HOVEDMÅL 4.3 DET ER OPPLAGT AT ALLE ER MED

Strategi – hva skal gjøres	Tiltak – hvordan gjør vi det	Når	Ansvarlig	Samarbeidspart
Delmål 4.3.2 Utjevning av sosiale forskjeller i deltagelse				
Stimulere til kultur-, idretts- og fritidsaktiviteter for alle barn og unge uavhengig av økonomi og funksjonsnivå	Tilskuddsordninger Rimeligere/gratis leie/lån av lokaler Samarbeid med lag og foreninger	Løpende	OFK	Kommuner FMOP Frivillige lag og foreninger
Stimulere til mer friluftsliv, natur- opplevelser og fysisk aktivitet med lav terskel	Spillemidler Tilskuddsordninger Samarbeid med lag og foreninger	Løpende	OFK	Kommuner FMOP Frivillighet.no Frivillige organisasjoner
Stimulere til økt samarbeid med frivilligheten	Skape møtearenaer og nettverk Tilskuddsordninger Temadager om frivillighetspolitikk, frivillighet.no etc. Medvirkning i plan og utviklingsarbeid	Løpende	OFK	Kommuner Frivillighet Norge Frivillige lag og foreninger

HOVEDMÅL 4.4 DET ER OPPLAGT AT DET ER ENKELT Å VELGE SUNT FOR ALLE

Strategi – hva skal gjøres	Tiltak – hvordan gjør vi det	Når	An-svarlig	Samar-beidspart
Delmål 4.4.1 Andelen barn og unge med sunt kosthold skal øke uavhengig av økonomi og funksjonsnivå				
Stimulere til at andelen barnehager med tilbud om sunne måltider øker	Innarbeide retningslinjer for mat og måltider i barnehager	Høst 2018	OFK	Kommuner, FMOP, HDir, Norsk Sjømatråd
	Stimulere barnehager til å bli en "5 om dagen"-barnehage			
	Stimulere barnehage- og skoleledere til å la sine ansatte delta på kompetansehevingskurs i ernæring, for eksempel det nasjonale kostholdsprogrammet Fiskesprell (fiskesprell.no)			
Stimulere til at andelen grunnskoler med tilbud om frukt og grønt øker	Tilby elever gratis frukt/grønnsaker (gjennom abonnementsordningen skolefrukt.no får kommunen subsidiert hver frukt/grønnsak med kr. 1,50)	Høst 2018	OFK	Kommuner, Hdir FMOP
	Tilby elever gratis melk på skolen, eller subsidiere elevenes deltakelse i abonnementsordningen for skolemelk (skolemelk.no)			
	Øke andelen lærere med formell utdanning i faget mat og helse og stimulere til videreutdanning som tilbys i faget			
	Sikre at kaldt drikkevann alltid er tilgjengelig, og hindre elevers tilgang til brus og annen drikke tilsatt sukker eller søtstoff			
	Følge med på om skolene overholder sin plikt ifølge opplæringsloven til å sørge for at elevene ikke utsettes for reklame (udir.no) (inkludert sponing og andre salgsfremmende tiltak) for mat og drikke i skolen og på skolens område			
Stimulere til at ungdomsskoler har gratis skolefrokost og sunne kantiner	Innarbeide Retningslinjer for mat og skolemåltider lokalt	Høst 2018	OFK	Kommuner, FMOP, Hdir
	Øke andelen lærere med formell utdanning i faget mat og helse og stimulere til videreutdanning som tilbys i faget			
	Sikre at kaldt drikkevann alltid er tilgjengelig, og hindre elevers tilgang til brus og annen drikke tilsatt sukker eller søtstoff			
	Følge med på om skolene overholder sin plikt ifølge opplæringsloven til å sørge for at elevene ikke utsettes for reklame (udir.no) (inkludert sponing og andre salgsfremmende tiltak) for mat og drikke i skolen og på skolens område			
Alle de videregående skolene har gratis skolefrokost og sunne kantiner	Innarbeide Retningslinjer for mat og skolemåltider lokalt	Høst 2018	OFK	Hdir, FMOP
	Revidere kriterier for Sunne kantiner			
	Kurs- og kompetansedager hos kantinepersonell			
	Sikre at kaldt drikkevann alltid er tilgjengelig, og hindre elevers tilgang til brus og annen drikke tilsatt sukker eller søtstoff			

Fortsetter på neste side »

Strategi – hva skal gjøres	Tiltak – hvordan gjør vi det	Når	An-svarlig	Samar-beidspart
Stimulere til et bedre samarbeid om bedre kosthold for barn og unge	Samarbeide med barnehager, skoler og foreldre om felles "kjøreregler" for matpakker og bursdagsfeiringer	Løpende	OFK	Kommuner, Hdir, foreldre
	Følge med på om skolene overholder sin plikt ifølge opplæringsloven til å sørge for at elevene ikke utsettes for reklame (udir.no) (inkludert sponsing og andre salgsfremmende tiltak) for mat og drikke i skolen og på skolens område			
	Kostholdsveiledning/kurs for hybelboere og andre med spesielle behov			
	Matmerking i kantiner og kiosker			
Stimulere til at andelen sunne kiosker og frukt- og grønt-tilbud på idretts- og fritidsarenaer øker	Samarbeidsavtaler med idrettskretsen og andre frivillige organisasjoner	Løpende	OFK	Kommuner, Frivillige organisasjoner
	Krav i tilsagnsbrev			
	Sikre tilgang til drikkevann på offentlige steder og arenaer			
Stimulere til at inntak av fisk og sjømat hos barn og unge øker	Fiskesprellkurs for barnehager, SFO og BUA-linjer	Løpende	OFK	Kommuner Norsk Sjømatråd
Delmål 4.4.2 Andelen voksne og eldre med sunt kosthold skal øke				
Stimulere til at andelen sunne kantiner og sunn møtemat på arbeidsplasser øker	Bruke ernæringskriterier i anbud av offentlige matanskaffelser	Løpende	OFK, Næringsliv	Kommuner, Hdir
	Sikre tilgjengelighet av sunne valg og mulighet for et sunt kosthold på kommunens arbeidsplasser, i institusjoner og øvrige arenaer			
	Sikre tilgang på grunnleggende ernæringskompetanse for det helsefremmende og primærforebyggende arbeidet			
Stimulere til kompetanse på ernæring, mat og måltider i hele befolkningen	Sikre tilgang på grunnleggende ernæringskompetanse for det helsefremmende og primærforebyggende arbeidet	Løpende	OFK HF	Kommuner, Hdir
	Arbeidet med en helhetlig ernæringsstrategi i helseforetakene følges opp			
	Arbeidet med kosthold og ernæring i den kommunale helse- og omsorgstjenesten følges opp			
	Ernæringshensyn i helse- og omsorgstjenesten innen rus og psykisk helse følges opp			
	Kostholdstema som en del av nasjonalfaglig retningslinje for tannhelse-tjenester til barn og unge ivaretas			

Fortsetter på neste side »

Strategi – hva skal gjøres	Tiltak – hvordan gjør vi det	Når	An-svarlig	Samar-beidspart
Delmål 4.4.3 Alle barn og unge skal få minimum 60 minutters daglig fysisk aktivitet				
Stimulere til at barne-hager og skoler sikrer fysisk aktivitet og friluftsliv for alle barn og unge uavhengig av funksjonsnivå	Tilskuddsmidler	Løpende	OFK	Kommuner, Hdir, SVV Frivillige lag og foreninger
	Spillemidler			
	Planveiledning			
	Kurs- og temadager			
Stimulere til at skolene øker timeplanfestet fysisk aktivitet	Skape arenaer med deling av god praksis, verktøy og virkemidler	Løpende	OFK	Kommuner, Hdir
Stimulere til at kommunene har flest mulig godkjente "Trafikksikre barnehager" og "Trafikksikre skoler"	Planveiledning	Hele året	OFK	Trygg Trafikk, SVV
	Kursing/veiledning			
Stimulere til at flere barn og unge går og sykler til og fra skolen og aktiviteter	Planveiledning	Løpende	OFK	Kommuner, Hdir, SVV
	Medvirkning - barnetråkk			
	Sikre trygge gang- og sykkelveier, stier og gutuer			
	Belysning			

Strategi – hva skal gjøres	Tiltak – hvordan gjør vi det	Når	An-svarlig	Samar-beidspart
Stimulere til at kom-munene har varierte aktivitets-, kultur, idretts- og friluftslivstilbud med lav terskel	Tilskuddsmidler	Løpende	OFK	Kommun-er, Hdir, Lag og foreninger
	Billig utleie/utlån av lokaler			
	Samarbeid med lag og foreninger			
Delmål 4.4.4 Flere voksne og eldre er fysisk aktive				
Stimulere til at flere voksne og eldre tar buss, går eller sykler til arbeid/aktiviteter	Planveiledning med god kobling mellom folkehelse og arealplanlegging	Løpende	OFK	Kommun-er, Hdir, SVV
	Sikre trygge gang- og sykkelveier, stier og gutuer			
	Belysning			
Stimulere til at kom-munene har gode idretts-, fysisk aktivitets- og friluftstilbud med lav terskel	Videreutvikle tur- og treningskompis-prosjektet i samarbeid med lag og foreninger Utvikle tiltak for et flerkulturelt friluftsliv Vurdere sikring av flere friluftsområder	Løpende	OFK	Kommun-er, Hdir, Lag og foreninger
Delmål 4.4.5 Andel med rusproblemer skal reduseres				
Stimulere til et kunnskapsbasert rus-forebyggende arbeid	Kompetanseheving	Løpende	OFK	Kommun-er, Hdir, KoRus, Lag og foreninger
	Arrangere flere rusfrie og inkluderende arrangement, aktiviteter og møteplasser			
	Styrke samarbeid mellom kommuner og spesialisthelsetjenesten i tråd med føringene i veilederen Sammen om mestring			
Delmål 4.4.6 Innbyggere med behov for veiledning og støtte til livsstilsendring får bistand				
Stimulere til at de som har behov for støtte og veiledning til livsstils- endring får dette	Kobling mellom Frisklivssentraler, Lærings- og mestringssentre og NAV	Løpende	OFK	Kommun-er, Hdir FMOP
	God kompetanse på motiverende samtale hos helsesøstre, helserådgivere og øvrig helsepersonell	Løpende	OFK	Kommun-er, Hdir FMOP
	Ha gode lavterskeltilbud å henvise til	Løpende	OFK	Kommun-er, Hdir
Delmål 4.4.7 Økt kunnskap om doping og dens skadevirkninger				
God kobling mellom folkehelsearbeidet og AntiDoping Norges Lokal mobilisering mot doping	Arrangere felles møteplasser/kurs/fagdager	Løpende	Anti-Doping Norge	OFK Kom-muner
Stimulere til at kunnskap om doping og dens skadevirkninger øker	De videregående skolene setter fokus på forebygging og kunnskap om doping blant de ansatte	Løpende	Anti-Doping Norge	OFK Kom-muner
	Trepartssamarbeid om Rene treningssentre			
	Samarbeidsavtaler mellom Antidoping Norge og kommuner			

OPPLAND
fylkeskommune

